

Brede Milieuvisie Zeist

Voorwoord

Iedereen wil in een prettige omgeving wonen, werken en verblijven. Veranderingen in de kwaliteit van de leefomgeving - zowel positief als negatief - raken dan ook iedereen. Daarom heeft de gemeente Zeist samen met inwoners een Brede Milieuvisie opgesteld. Deze visie heeft tot doel om te zorgen dat inwoners, organisaties, bedrijven en gemeente samen dagelijks werken aan een beter milieu en een betere leefomgeving in Zeist. De visie nodigt uit om in beweging te komen. Het gaat daarbij om zaken die verder gaan dan de wet voorschrijft.

De kwaliteit van de leefomgeving gaat over milieu en duurzaamheid. We werken aan het verbeteren van de staat van de leefomgeving (milieu) door ons handelen te richten op een toekomstbestendige balans tussen mens, natuur en omgeving (duurzaamheid). Dat gaat over grote ambities op gebied van het ontwikkelen van een circulaire economie tot aan zaken als het recyclen van producten en het verminderen van ons energieverbruik en onze CO₂-uitstoot. Daarbij willen we werken vanuit de kernwaarden die we in onze structuurvisie 'Zeist schrijf je met een Q' hebben opgenomen: groen, zorgzaam en duurzaam.

We dragen allemaal een eigen verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van onze leefomgeving. Ons gedrag heeft invloed op de ontwikkeling van ons milieu. Onze directe, individuele invloed op die ontwikkelingen is weliswaar beperkt, maar gezamenlijk is onze invloed op bijvoorbeeld luchtkwaliteit, schone straten of ons energieverbruik des te groter. In het uitvoeren van onze ambities zit hier een belangrijke uitdaging: alleen als we allemaal ons gedrag veranderen, slagen wij erin om onze directe leefomgeving positief te beïnvloeden.

Deze visie gaat in op kansen om het milieu en onze leefomgeving te verbeteren. Dit doen we aan de hand van vier pijlers:

1. **Klimaat en energie:** we gaan op weg naar een klimaatneutraal Zeist in 2030;
2. **Circulaire economie:** we handelen vanuit kringlopen en hergebruik, delen en gebruiken in plaats vanuit bezit;
3. **Levend netwerk van natuur, landschap en cultuurhistorie:** we zorgen voor een met groen doordeed Zeist;
4. **Gezonde leefomgeving en kwaliteit van leven:** we zetten ons in voor een goede lucht- en waterkwaliteit, minder geluidshinder en een duurzame voedselvoorziening.

Milieu is de verantwoordelijkheid van ons allemaal. Deze Brede Milieuvisie is dan ook tot stand gekomen op basis van een interactief proces met inwoners uit onze gemeente. De visie geeft richting aan gemeentelijke beleidskeuzes, ze biedt inspiratie aan inwoners en ondernemers en geeft een stip aan op de horizon. De visie leidt ons naar die toekomstbestendige leefomgeving voor onze mooie gemeente.

College van Burgemeester en Wethouders

Een droom voor Zeist

Dromen brengen mensen in beweging: want dromen nodigen uit om ze ook daadwerkelijk waar te maken! En zo brengen dromen ons uiteindelijk een nieuwe realiteit. Daarom beginnen we deze milieuvisie met een droom... Als inspiratie voor een nog leefbaarder Zeist!

Onze droom is een klimaatneutrale gemeente Zeist in 2030: zelfvoorzienend op het gebied van energie en zonder nog gebruik te maken van fossiele brandstoffen, zoals olie, gas en kolen. We hebben onze gebouwde omgeving nog veel beter geïsoleerd en maken gebruik van collectieve opwekking van hernieuwbare energie. Daarvoor gebruiken we alle mogelijkheden, ongeacht eigendomssituatie. Denk aan zonnepanelen op alle daken die daar geschikt voor zijn, maar ook aan gevelbekleding in de vorm van zonnepanelen. Er is sprake van een SMART-grid: een netwerk dat opgewekte energie kan opnemen, kan bufferen en weer kan uitleveren wanneer de vraag zich voordoet. Dit is bereikbaar voor iedere burger: ook voor mensen voor wie de (eenmalige) investering te groot is en/of die in een sociale huurwoning wonen. In samenwerking met vele partijen is die grote en solidaire stap mogelijk!

Onze droom is ook een gemeente Zeist, die zich richt op gebruik, in plaats van op bezit. Waar delen het nieuwe "hebben" is. Waar we de lol inzien van zo min mogelijk afval produceren en zo veel mogelijk recyclen in kringlopen. Waar we biologisch afval gebruiken we voor energieopwekking en als bodem-

verbeteraar, ander afval is weer grondstof voor nieuwe producten volgens het Cradle2Cradle-concept. Waar we met elkaar (op buurtniveau) werken aan een circulaire economie: spullen delen (inclusief elektrische auto's), repareren en doorgeven. Waar we door minder particulier autobezit meer ruimte hebben voor groen in de straten van Zeist. Waar we zoveel mogelijk regionaal ons voedsel produceren en kopen en verspilling wordt tegengegaan.

We dromen daarnaast over een herstel van ecologische relaties die kenmerkend zijn voor onze gemeente, zoals het herstel van de kwelrelaties. En ook over het versterken van kenmerkende waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, zodat we kunnen blijven genieten van wat de geschiedenis van Zeist aan groene en landschappelijke kwaliteiten heeft voortgebracht. In die traditie zien we groen als inspirerende motor voor verdere ontwikkeling, waarbij groen en stedelijke functies samen méér zijn dan de som der delen: ook in het centrum! Groen als uitgangspunt bij nieuwe ontwikkelingen, in plaats van als sluitpost: dat geeft de kwaliteit waar Zeistenaren trots op zijn! We helpen inwoners en eigenaren van terreinen om daar ook aan mee te werken, zodat tuinen weer groene oorden worden waar regenwater de bodem in kan zakken, veel vogels, vlinders en egels hun kostje bij elkaar kunnen scharrelen en de stedelijke omgeving minder heet wordt. Groene daken zijn heel gewoon (en isoleren uitstekend).

We dromen van een zó prettige leefomgeving, dat we als inwoners elke dag het gevoel hebben op vakantie te zijn in Zeist! In een prachtig groene omgeving, met minder auto's in de straten, met aantrekkelijke en comfortabele fietsverbindingen, zodat het vanzelfsprekend en uitermate prettig wordt om de fiets te pakken. Dat is goed voor de luchtkwaliteit én voor onze gezondheid: zo ruiken we weer volop de boslucht! Vanzelfsprekend is onze bodem schoon en hebben we voldoende drinkwater, ook omdat we steeds minder verharding hebben. Door minder verharding en meer groen hebben we het in de zomer ook nog minder warm, produceren we meer zuurstof en leggen we meer CO2 vast. Zo zijn we in Zeist niet alleen duurzaam, maar ook heel gezond bezig: meer bewegen, schonere lucht, minder hittestress.

We dromen graag verder met elkáár: we maken volop gebruik van ieders mogelijkheden en denkkracht in samenwerkingsverbanden en coalities om tot een duurzame en gezonde levensstijl te komen. Iedereen draagt zijn of haar steentje bij en we werken samen om aan deze droom invulling te geven.

Samen kom je verder!

1 Inleiding: milieu doe je samen

Duurzaam omgaan met onze leefomgeving staat hoog op de politieke en maatschappelijke agenda. Overall om ons heen is een verandering gaande als het gaat om milieu en duurzaamheid. Elektrisch rijden, collectieve (zonne-) energie, reductie van fijnstof, bewust gebruik van plastic tassen, hergebruik van afval: steeds meer mensen komen in actie om zorgvuldiger met onze leefomgeving – en onszelf – om te gaan. De tijd dat milieu alleen iets was van de overheid is voorbij. Voor wettelijke taken liggen rollen, verantwoordelijkheden en posities natuurlijk vast. Gelukkig zijn inmiddels veel maatschappelijke initiatieven ontstaan rond dit thema. Zoals de Kringloop, het Repaircafé, de energiecollectieven in de buurten en het Platform Stadslandbouw. We zetten deze kanteling in Zeist graag door. Want we voelen de urgentie om nú met elkaar in beweging te komen: we willen graag een fijne en goede leefomgeving nalaten aan de generaties na ons.

Ook in Zeist zien we het klimaat veranderen. De gevolgen ondervinden we steeds vaker, zoals wateroverlast na een forse regenbui of juist lange tijd van droogte. We weten hoe belangrijk luchtkwaliteit is voor de gezondheid. Voor de langere termijn staan we voor de uitdaging om te zorgen dat ook de generaties na ons een gezonde leefomgeving en een comfortabele leefstijl kunnen bieden. Dat vraagt om meebewegen en ombuigen: het maken van andere – nu soms nog ongewone – keuzes. Maar ook vanuit de eigen verantwoordelijkheid van iedere inwoner en ondernemer in Zeist werken aan een betere leefomgeving. Dat vraagt om creativiteit, dialoog, innovatie en samenwerking. Want een beter milieu doe je voor elkaar, en beter samen.

Veel mensen lopen daarbij tegen het dilemma aan dat milieubewuste en duurzame keuzes directe gevolgen hebben. Het scheiden van afval leidt tot een groter ruimtebeslag in en rond het huis om alle afvalbakken kwijt te kunnen, wanneer je de auto laat staan om met OV te gaan reizen neemt de reistijd toe of het is toch gezellig om even de open haard aan te zetten. Veel mensen begrijpen de uitdaging waar we voor staan om meer milieubewust en duurzaam te handelen, maar begrijpelijkerwijs zijn velen ook terughoudend in het daadwerkelijk zelf veranderen van hun gedrag. In Zeist willen we dit dilemma graag zoveel mogelijk wegnemen. Door kansen en mogelijkheden neer te zetten, goede voorbeelden te laten zien en praktische zaken te regelen, die mensen helpen om hun verantwoordelijkheid te kunnen pakken voor een betere leefomgeving in Zeist.

De uitdaging en de kunst is om vooral te kijken naar wat we in Zeist wél kunnen bijdragen en hoe we dat kunnen vergemakkelijken, in plaats van te kijken naar wat de ander nalaat te doen en hoe ingewikkeld het is.... Als we allemaal een (kleine of grote) bijdrage leveren, kunnen we heel veel tot stand brengen! Ieders keuze doet er uiteindelijk toe. De mogelijkheden voor het maken van andere keuzes die verder gaan dan wat wettelijk is voorgeschreven: dat is wat deze Brede Milieuvisie voor het voetlicht wil brengen: als uitnodiging aan en inspiratie voor iedereen.

Door de wegzak-mogelijkheden voor het regenwater te verbeteren, zorgen we ervoor dat de grondwatervoorraad steeds wordt aangevuld. Zo dragen we bij aan het goed functioneren van het kwelwatersysteem, maar ook aan onze drinkwatervoorraad. Het afkoppelen van regenwaterafvoer van het riool en het verminderen van de oppervlakte verharding (óók in tuinen) helpt daarbij.

Onder Milieu verstaan we de staat van de huidige leefomgeving. Woorden die hierop van toepassing zijn, vinden we: statisch, op dit moment, directe leefomgeving, techniek, gedrag, verantwoordelijkheid, economie en wetgeving.

Duurzaamheid zien we ruimer. Dit gaat over "hoe wij leven". Duurzaamheid gaat over het individueel en gezamenlijk handelen om onder veranderende omstandigheden de balans tussen mens en natuur te vinden. Leven in balans met de omgeving (People, Planet, Profit). Woorden die bij duurzaamheid horen zijn: proces, klimaatneutraal, het niet uitputten van de aarde, balans, draagkracht van het systeem ook op termijn en behoud van een gezamenlijke toekomst. Een citaat dat dit goed verwoordt, is: "Denk mondiaal, handel lokaal".

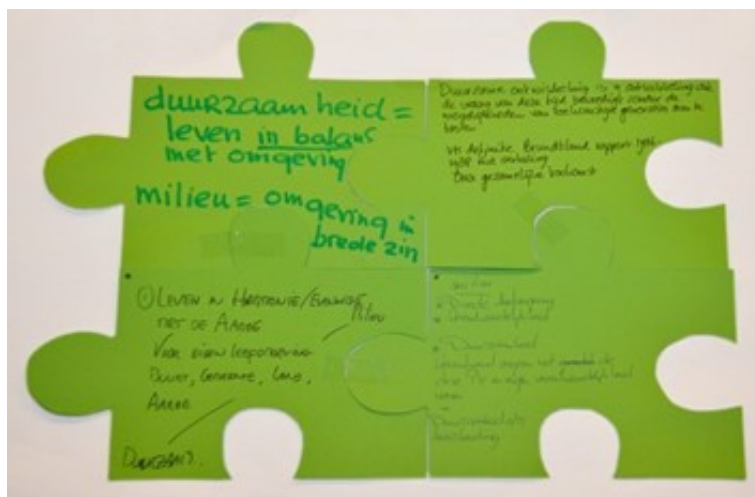
Milieu en duurzaamheid als **begrippen**

Milieu is een breed onderwerp. Vaak in een adem genoemd met duurzaamheid. Wij zien milieu en duurzaamheid als twee afzonderlijke begrippen die nauw met elkaar zijn verweven. Milieu gaat vooral over de staat van de huidige leefomgeving. Duurzaamheid gaat over hoe wij leven. Waar het in deze Brede Milieuvisie om gaat is hoe te leven om de staat van onze leefomgeving te behouden en waar nodig te verbeteren met oog op gebruik ervan door toekomstige generaties.

Milieu bestaat uit heel veel verschillende aspecten die samen onze leefomgeving en milieukwaliteit bepalen. Denk daarbij aan ondergrond, water, geluid, geur, lucht, licht, natuur & diversiteit, klimaat, grondstoffen (afval) en externe veiligheid. Wij noemen dit (milieu)kralen. In het proces om te komen tot een milieuvisie voor Zeist zijn we deze afzonderlijke kralen – logisch gegroepeerd – tot een ketting gaan rijgen. Met de Brede Milieuvisie als resultaat.

Status Brede Milieuvisie

De Brede Milieuvisie geeft aan waar we in Zeist met elkaar aan willen werken. Het geeft aan waar we heen willen en waar we uiteindelijk uit willen komen: de stip op de horizon. Daarmee geeft het ook een intentie en richting weer voor het gemeentelijk handelen op aanpalende beleidsvelden: verkeer en mobiliteit, afval, groen en landschap, ruimtelijke ordening en economie. Een gedeeld toekomstbeeld helpt ons de komende jaren samen de koers te maken en vast te houden: een klimaatneutraal Zeist, minder grondstoffenverbruik, een groen Zeist met gezonde leefomstandigheden. De breedte van de visie zit in het samenbrengen van de verschillende milieu- en duurzaamheidsambities. Zodat de visie als kapstok kan fungeren voor alles wat er op milieugebied en aan de 'Planet' kant van duurzaamheid gebeurt in en voor Zeist. De uitkomst (het bereiken van de stip op de horizon) hangt af van ieders wil en inzet om de keuzes te maken die er toe doen. Sommige zaken liggen nu misschien (nog) buiten onze directe invloed, maar heel veel kunnen we al wél doen: zoals vaker de fiets pakken of zonnepanelen plaatsen. En of dat nu bewust handelen is, of gewoon vanzelfsprekend zonder er verder bij na te denken: dat maakt niet uit.

2 De stip op de horizon: onze ambitie

Dit hoofdstuk beschrijft de kern van de Brede Milieuvisie: de stip op de horizon. Waar willen we in Zeist heen en waarom willen we dat? De tijdshorizon is 2030.

In Zeist is ons handelen gericht op het verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving. We voelen de urgentie om daar ons steentje aan bij te dragen. Daarbij handelen we vanuit onze kernwaarden groen, zorgzaam en duurzaam. We richten ons op vier pijlers: • **Klimaat en energie**: we gaan op weg naar een klimaatneutraal Zeist in 2030 • **Circulaire economie**: we handelen vanuit kringlopen en gebruiken in plaats vanuit bezit • **Levend netwerk van natuur, landschap en cultuurhistorie**: we zorgen voor een met groen dooraderd Zeist • **Gezonde leefomgeving en kwaliteit van leven**: we zetten ons in voor een goede lucht- en waterkwaliteit, minder geluidshinder en een duurzame voedselvoorziening. Kortom: Zeist in 2030 is een fijne en veilige plek om comfortabel te wonen en verblijven, in het besef dat dit ook voor volgende generaties mogelijk is: een klimaatneutraal Zeist, minder grondstoffenverbruik, een groen Zeist met gezonde leefomstandigheden. We willen dit bereiken vanuit een gemeenschappelijk belang, in gezamenlijkheid en vanuit ieders eigen verantwoordelijkheid.

Kwaliteit in Zeist

In Zeist stellen we kwaliteit boven kwantiteit.¹ We maken als gemeenschap een duidelijke keuze voor een hoge kwaliteit van onze leefomgeving. In 2030 willen we dat ieders keuzes en handelen in Zeist - als inwoner of ondernemer - vanzelfsprekend goed is voor onze leefomgeving. Elkaar verleiden tot milieuvriendelijk gedrag is de kunst en heeft de voorkeur.

1) Structuurvisie Zeist 2020: "Zeist schrijf je met een Q"

Zeist kiest voor kwaliteit!

Zeist is groen, zorgzaam en duurzaam

In de Structuurvisie Zeist 2020 heeft onze gemeente zich duidelijk uitgesproken voor de kernwaarden groen, zorgzaam en duurzaam. Deze waarden staan centraal in ons gedrag met betrekking tot onze leefomgeving. We werken aan het verbeteren van de staat van de leefomgeving door ons handelen te richten op een toekomstbestendige balans tussen mens en natuur. We streven naar het minimaliseren van verbruik van grondstoffen en hulpbronnen, zodat toekomstige generaties zonder schaarste net zo kunnen genieten als wij. Economische motieven en milieu brengen we dicht bij elkaar, waarbij juist ook ruimte ontstaat voor nieuwe economische kansen, ondernemerschap en bedrijvigheid. We dragen zorg voor onze leefomgeving. Toewerken naar een circulaire economie helpt ons daarbij: **Zeist is in balans!**

Integraal, eigen kracht en samen

Het verbeteren van de kwaliteit van je leefomgeving doe je bij uitstek sámen: in co-creatie met jong en oud, bedrijven, scholen, inwoners en overheid. Ieder draagt zijn steentje bij vanuit een gezamenlijk verantwoordelijkheid voor onze leefomgeving. Het is van belang dat mensen hun keuzes en hun gedrag hierop afstemmen: als bewuste keuze of omdat het gewoon vanzelfsprekend is.

Daarbij is het de uitdaging om mensen een keuze te laten maken die voor henzelf misschien minder voordeel heeft, maar juist voor de leefomgeving het beste is. In Zeist kiezen we ervoor om mensen hiertoe te verleiden, en zo min mogelijk te dwingen via allerlei regels. Waar nodig neemt de gemeente belemmerende regels weg die nieuwe initiatieven uit de samenleving in de weg staan of stimuleert en ondersteunt de gemeente via allerlei maatregelen de beste individuele keuze voor onze leefomgeving. Ook maken we in Zeist gebruik van koplopers in de samenleving. Dit zijn groepen enthousiaste mensen, die pionieren op gebied van duurzaam en milieubewust gedrag. We maken hun resultaten zichtbaar. Daarnaast zoeken we elkaar op en versterken we elkaars initiatieven, stimuleren positief gedrag en gaan gezamenlijk op zoek naar innovatie. Elkaar ontmoeten is de brandstof voor inspiratie en ander gedrag. Een goed voorbeeld hiervan is de duurzaamheidsdialoog in het kader van het verduurzamen van 3000 woningen in Zeist.

In 2030 willen we bereikt hebben dat een grote meerderheid van de mensen in Zeist vanzelfsprekend kiest voor het beste voor onze leefomgeving, het beste voor onze toekomst, het beste voor Zeist. Samen voor Zeist!

Milieubewuste gedragskeuzes zijn op elk vlak mogelijk. Denk aan het vaker kiezen voor OV of fiets in plaats van de auto, het delen van (elektrische) auto's, telewerken, het niet stoken van de open haard, biologisch én uit de regio eten of afval beter scheiden.

Er is zoveel kennis aanwezig in Zeist en omgeving. Hier ligt een mooie kans om een kennisplatform op te zetten rondom biodiversiteit, duurzaamheid, gedragsbeïnvloeding, bodem en dergelijke. In de vorm van een Zeistlab.

Denken in kansen

'What's in it for me' is een sterke drijfveer; zowel voor consumenten als voor producenten. Door zichtbaar te maken welke kansen er liggen in milieugunstig gedrag is er, vooral voor creatieve ondernemers, ook bedrijfsresultaat te behalen. Welke producten en diensten kan de ondernemer in de markt zetten die de consument ontzorgen, als het gaat om milieuvriendelijke keuzes en milieuvriendelijk gedrag?

Kansen moeten we pakken als ze zich aandienen. Door onze droom centraal te stellen, zien we kansen in nieuwe ontwikkelingen, zijn we in staat nieuwe kansen te creëren en hoeven we ze maar te pakken. Waarom zouden we opgewekte zonne-energie niet opslaan in elektrische auto's, die 's avonds als ze bij mensen voor de deur staan een huishouden van stroom voorzien? Het kan, blijkt uit onderzoek van de Universiteit Utrecht! Een paar jaar geleden was dit nog volstrekt niet in beeld. Zo snel kan het gaan... Zeist in beweging!

Zeist faciliteert elektrische auto's met oplaadvoorzieningen in de openbare ruimte.

Bewustwording en gedrag

Willen we echt meters maken, dan moeten we de massa meekrijgen. Ieder vanuit zijn eigen kracht en mogelijkheden. We schreven het al eerder: de sleutel voor een beter milieu zit vooral in de keuzes die mensen maken in hun gedrag. Gedrag wordt beïnvloed door veel factoren: en die factoren zijn voor iedereen anders. Als we gedragsveranderingen tot stand willen brengen voor een beter milieu, dan vraagt dat om goed nadenken over hoe je dat gaat aanpakken. Gedrag veranderen vraagt aandacht. Sommige mensen komen in beweging door het ervaren van urgentie: het kan zo niet langer en we moeten er nú iets aan doen! Anderen zijn bereid het goede te doen, maar hoeven niet zo nodig te weten waarom. Als iedereen het zo doet, doen zij het automatisch ook zo: en dat is prima! Wat ook altijd een sterke motivatie is, is de afweging: "wat win ik er mee?" (financieel, een goed gevoel, meer gemak/comfort). Het beste werkt – zo blijkt uit onderzoek – het verleiden van mensen en dan vooral door het gewenste gedrag heel leuk te maken.

Goede voorbeelden en behaalde resultaten werken inspirerend. Dat geldt ook voor het invoeren van een wedstrijdelement. Het monitoren van milieubewust gedrag leent zich daar prima voor. Welke buurt of straat of inwoner haalt het beste resultaat? Meten=weten=uitdagend=leuk. "Ik zit bij de beste 10 % van de buurt qua energiebesparing"

Al deze insteken kunnen ons behulpzaam zijn om ons droombeeld te bereiken.

Milieu moet je doen!

3 Van ambitie naar aanpak op inhoud

In het vorige hoofdstuk beschreven we onze stip op de horizon, wat onze ambitie is: en waarom dat zo is. Anders gezegd: het "hogere doel". In dit hoofdstuk gaan we in op welke vlakken we aan het werk willen om dat hogere doel - de stip op de horizon - te bereiken. Er zijn 4 inhoudelijke pijlers, waarin een aantal milieuaspecten samenkomen, die een sterke onderlinge samenhang vertonen.

De pijlers zijn:

- **Klimaat en energie:** we gaan op weg naar een klimaatneutraal Zeist in 2030
- **Circulaire economie:** we handelen vanuit kringlopen en hergebruik, delen en gebruiken in plaats vanuit bezit
- **Levend netwerk van natuur, landschap en cultuurhistorie:** we zorgen voor een met groen doorderd Zeist
- **Gezonde leefomgeving en kwaliteit van leven:** we zetten ons in voor een goede lucht- en waterkwaliteit, minder geluidshinder en een duurzame voedselvoorziening.

Hieronder komen de pijlers achtereenvolgens aan de orde: wat verstaan we er onder, wat hangt er mee samen, wat is ons toekomstbeeld en welke kansen gaan we pakken?

De Brede Milieuvisie is gebaseerd op een idee van de toekomst. Een droom over hoe Zeist in 2030 anders kan omgaan met haar eigen leefomgeving. Dat schetsen we onder het kopje "toekomstbeeld": een combinatie van droom, inspanningsverplichting en doelstelling. Het is daarmee een lonkend perspectief om ons handelen een richting te geven. We willen in de Brede Milieuvisie vooral denken in kansen en

mogelijkheden, die niet per se binnen de geijkte kaders liggen maar die we wel met elkaar kunnen waarmaken. Alle kansen die we zien, pakken we ook! Ongeacht of ze in de Brede Milieuvisie staan of niet.

Bij elk toekomstbeeld en concrete oplossingsrichtingen hebben we te maken met dilemma's. Het is goed dat we ons daarvan bewust zijn. Daarmee zijn we voorbereid op de discussies, die zeker zullen komen en ook de ruimte moeten krijgen. Dilemma's bestaan uiteraard bij gratie van een doel dat we nastreven. Weten welke dilemma's – bij welke pijlers – specifiek een rol spelen, maakt ook dat je weet aan welke knoppen je kunt draaien bij het maken van keuzes.

Keuzes die op het ene aspect positief uitpakken, hebben soms op andere aspecten negatieve consequenties. Deze dilemma's kunnen door de jaren heen ook nog veranderen (door technologie etc.). Bij de uitwerking in de toekomst moet blijken wát op welk moment/in welk geval /op welke plek het zwaarste weegt. Keuzes ten aanzien van dilemma's worden in dialoog met de samenleving en de stakeholders gemaakt. De gemeente is - meestal - verantwoordelijk voor het agenderen van de dialoog en het tot een uitkomst brengen hiervan. Bij ruimtelijke initiatieven heeft de initiatiefnemer die verantwoordelijkheid.

Klimaat en energie

Waarom wachten tot 2050 voordat we als gemeente Zeist klimaatneutraal willen zijn (zoals in het Programma Duurzaam is vastgelegd)? Waarom niet een tandje bijzetten en zo snel als mogelijk klimaatneutraal en – liever nog – zelfvoorzienend zijn op het gebied van energie? Voor een versnelling wil Zeist zich inzetten! De kraal die hierin centraal staat is klimaat. De noodzaak om anders om te gaan met beschikbare energiebronnen is steeds dringender. Dat vraagt voortvarender actie: niet straks, maar nu! Er liggen voldoende kansen om eerder en verder te reiken. In "Utrecht Roadmap to a third Industrial Revolution (Rifkin)" worden de kansen voor de provincie Utrecht aangegeven. Dat biedt volop inspiratie om in de komende periode te vertalen in een lokaal energie-akkoord. Die inspiratie biedt ook de Zeister routekaart, waarin is aangegeven wat nodig is om Zeist klimaatneutraal te krijgen in 2050. We streven naar een klimaatneutraal Zeist in 2030.

Dilemma's op deze pijler zijn bijvoorbeeld: haal je bomen weg om meer rendement te halen uit zonne-energie?² Stook je CO₂-neutraal hout, waarmee je de luchtkwaliteit onder druk zet met meer fijnstof?³ Gelukkig zijn er vooral ook genoeg kansen.

Heel graag zouden we zien dat Zeist fossiele brandstoffen (olie, kolen, gas) uit gaat faseren: minder CO₂ uitstoot en beter voor de luchtkwaliteit. Maar we zien ook dat dit raakt aan individuele en op dit moment nog financiële keuzes. Grotendeels zijn we hierbij afhankelijk van ontwikkelingen buiten onze invloedssfeer.

Over klimaat en energie hebben we het volgende toekomstbeeld:

- Zoveel mogelijk zelfvoorzienende energieopwekking binnen de gemeentegrenzen van Zeist;
- We zijn in Zeist goed in staat om – opgewekte – energie goed op te slaan, om zo de energievoorziening aan huizen en bedrijven te garanderen;
- Voor iedereen, ook mensen met een smalle beurs, is het mogelijk om zijn woning energiezuiniger te maken;
- In Zeist is het aantrekkelijk om te wandelen of om de fiets te pakken, ook voor de langere afstanden. We hebben goede fietsverbindingen met onze omgeving en de mogelijkheden voor de elektrische fiets zijn goed;
- Wijken en buurten zijn autoluw.

Er zit veel energie in de samenleving op klimaat en energie: denk aan initiatieven als SpoorZon,

WattsNext⁴ en andere energiecollectieven. Daarmee ligt er al een goede basis om uit te bouwen. We pakken de volgende **kansen** als het gaat om klimaat en energie:

- Monitoring en (voorbeeld) gedrag; meet wat je bereikt en draag dat uit om anderen in de directe omgeving te inspireren; de energiecollectieven bewijzen dat het werkt!

2) In principe niet. Vaak zijn er in samenwerking/op een andere plek betere omstandigheden voorhanden.

3) Wat ons betreft ieders eigen verantwoordelijkheid, waarbij we wel aan bewustwording willen doen en voorlichten over (zo goed mogelijk) stookgedrag.

4) WattsNext is een community voor Zeister huishoudens die zelf of samen met de buurt aan de slag gaan met energiebesparing. SpoorZon een project dat daarin past: een lokaal duurzaam buurtinitiatief dat in 2013 is gerealiseerd. De Coöperatieve Vereniging SpoorZon U.A. is eigenaar en exploitant van een zonnepanelen systeem dat is geïnstalleerd op het dak van de basisschool Het Spoor in Zeist.

- Meedoen in de ontwikkeling van een SMART grid: een slim energienet, waarin opgewekte energie ook gebufferd kan worden;
- Maatregelen om de gebouwde omgeving sprongen te laten maken: door besparing door gedragskeuzes,⁵ door isolatie en door maatregelen aan de “energie-infrastructuur”;
- Samenwerking tussen lokale innovatieve bedrijven en organisaties geeft een impuls aan het verduurzamen van Zeist, via gemaks- of ontzorgpakketten op maat;
- Opwekking (zoveel mogelijk lokaal) van hernieuwbare energie; zonnepanelen waar het maar kan, WarmteKoudeOpslag, wrijvingswarmte of warmtewisselaars in het wegdek, warmte terugwinning uit het riool en dergelijke;
- Meer gebruik van lokale biomassa zoals snoeihout en berm maaisel voor energiewinning;
- We zien kansen in het oprichten van een energiecoöperatie in Zeist waarin de gemeente participeert;
- Het network Samenwerkingsverband Energie Zeist en ook de samenwerking in de regio heeft veel te bieden, zoals met de gemeenten Utrecht, De Bilt, Utrechtse Heuvelrug en binnen de Utrechtse stadsregio (U10). We streven er samen naar om zo snel mogelijk klimaatneutraal te zijn;
- Stimuleren van meer duurzame mobiliteitskeuzes en om mensen te verleiden door het ontwikkelen van flexwerkplekken in de buurt en door fiets- en wandelroutes aantrekkelijk te maken;
- Zoveel mogelijk lokaal geproduceerd voedsel voor minder voedselkilometers.

Een voorbeeld van een individuele keuze (van in dit geval het Christelijk Lyceum Zeist), die door te investeren in zonne-energie zelf nu (economisch) rendement behaalt, maar ook op de lange termijn voor de samenleving iets doet: het terugdringen van de CO2 uitstoot.

Gemakspakketten bieden een goed aanbod voor elke situatie, in de winter met focus op isolatie en in de zomer op energieopwekking. Het gaat om het integraal aanbieden van techniek, vergunningen en financiële mogelijkheden, zoals lease-constructies. Maar ook het uit- en weer inruimen van een zolderverdieping met tussentijdse opslag kan onderdeel zijn van zo'n pakket. Om het makkelijker te maken om je zolder te isoleren. In Engeland was met name dat laatste tijdens een proef zeer succesvol.

De circulaire economie

Circulaire economie is een economisch systeem, dat bedoeld is om de herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren en waarde vernietiging te minimaliseren. Kortom: zo min mogelijk grondstoffen gebruiken en zoveel mogelijk spullen zo lang mogelijk bruikbaar houden. Het gaat om twee kringlopen: de biologische, waarbij reststoffen na gebruik veilig terug kunnen vloeien in de natuur; en een technische kringloop, waarbij product(onderdelen) zo zijn ontworpen en vermarkt, dat deze op een kwalitatief hoogwaardig niveau – zonder waardevermindering – opnieuw gebruikt kunnen worden.⁶

Primaire grondstoffen worden steeds schaarser. Dingen zo lang mogelijk gebruiken, zo veel mogelijk delen en vervolgens (al dan niet in onderdelen) hergebruiken levert uiteraard veel milieuwinst op! Daarom is circulaire economie een pijler in deze milieuvisie. De kraal die hierin centraal staat is afval, waarbij we afval als (secundaire) grondstof beschouwen. Ook op gebied van klimaat en energie is er winst te behalen: minder productie en transport leidt tot minder energieverbruik en (biologisch) afval

5) Stookgedrag, isolatie, elektrisch koken via zonne-energie ipv op gas, auto versus OV versus fiets, consumptie van minder vlees en dergelijke: het kan leiden tot wel 40 tot 50 % energiereductie.

6) De belangrijkste principes van de circulaire economie zijn:

1. Waarde behoud wordt gemaximaliseerd door eerst te kijken naar producthergebruik, vervolgens hergebruik van onderdelen en als laatste hergebruik van grondstoffen.
2. Producten worden zo ontworpen en gemaakt dat deze aan het eind van de gebruiksfase makkelijk demontabel zijn en materiaalstromen eenvoudig gescheiden kunnen worden.
3. Tijdens productie, gebruik en verwerking van het product worden geen schadelijke stoffen uitgestoten.
4. De onderdelen en grondstoffen van ‘gebruiksproducten’ (zoals een lamp) worden hergebruikt zonder kwaliteitsverlies (bijvoorbeeld in een nieuwe lamp, maar wellicht wel in een nieuwe laptop, bijvoorbeeld).
5. De grondstoffen van ‘verbruiksproducten’ (zoals tandpasta) zijn biologisch afbreekbaar en worden (na eventuele onttrekking van nog waardevolle grondstoffen) teruggegeven aan de natuur.
6. Producenten behouden het eigendom van gebruiksproducten, klanten betalen voor het gebruik ervan, niet voor het bezit. Een andere mogelijkheid is dat de producent het product terugkoopt aan het einde van de levensduur.
7. Omdat de prestatie van het product de waarde bepaald, wordt het leveren van de juiste kwaliteit extreem belangrijk voor de producent.
8. Een van de meest belangrijke succesfactoren is (cross-sectorale) ketensamenwerking gericht op het creëren van meervoudige waarde. Hierbij vermeerdert niet alleen de economische waarde van alle bedrijven in de keten, maar ook de ecologische en sociale waarde. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor de gehele voedselketen, inclusief voedselbewustzijn, beperking van afval en transport en verwerking van restafval (biovergisting, bioplastics, compostering).

is grondstof voor energieopwekking of meststof voor de verbetering van de bodemvruchtbaarheid. Essentie van de circulaire economie is dat we denken in “gebruiken en delen” in plaats van in termen van “bezitten en verbruiken”.

Een dilemma dat we hier tegenkomen is bijvoorbeeld, dat het niet in het belang van producenten is om producten te maken die langdurig meegaan. Meer in het algemeen: kies je voor economische ontwikkeling of voor het milieu? Er zijn ook nog onvoldoende kanalen om alle afval te recyclen en als grondstof her te gebruiken. Door onderstaande kansen te benutten, komen we in de goede richting.

Ons **toekomstbeeld** op gebied van de circulaire economie is als volgt:

- “Delen” is het nieuwe “hebben”: deelauto’s, deelladders, deel.... vul maar in. Een deeleconomie, waarbij er minder privébezit is en producten worden gedeeld, leidt tot zuinig(er) omgaan met grondstoffen;
- Huidige economische verdienmodellen gebaseerd op meer consumptie veranderen; economische groei kan op een duurzame en gezonde manier;
- Alles wat we gebruiken, wordt gerecycled op basis van circulaire economie/Cradle2Cradle-concept.⁷ Zeist wordt een “waste free community”;
- Er ontstaat een bloeiende netwerk-economie en ondernemers grijpen mogelijkheden aan om bedrijfsmatig initiatieven te ontwikkelen en hun bestaan op te bouwen op basis van Cradle2Cradle principes;
- We werken toe naar een goed georganiseerde lokale voedselketen. daarin speelt ook stadslandbouw een zichtbare rol en hebben meer lokale producten een plek in lokale supermarkten en kantines;
- We kiezen vaker voor regionale ondernemers.

Zeist zonder Zwerfafval; pak het op! is een combinatie van lespakket over “zwerfvend afval” en een schoonmaakactie in de buurt van scholen.

We pakken de volgende **kansen** voor circulaire economie:

- Kennis (en dus voorlichting) is essentieel. Een goede kans is dus om op een leuke, uitdagende manier afvalstromen (grondstofstromen) in het onderwijs zichtbaar te maken. en zo kennis over afvalpreventie, afvalscheiding en kringlopen op te bouwen en uit te breiden, bijvoorbeeld gekoppeld aan de actie Nederland Schoon op scholen;
- Scheiden is natuurlijk mooi, maar voorkomen is beter! Afvalpreventie is nog onderbelicht. Daar liggen kansen: met zijn allen maximaal inzetten op afvalpreventie door anders consumeren en/of “consuminderen” en het voorkomen van het onnodige gebruik van grondstoffen, zoals veel (plastic) verpakkingen;
- Zeist en haar inwoners kunnen een bijdrage leveren door te kiezen voor producten met minimaal gebruik van grondstoffen en maximale mogelijkheden voor hergebruik, het liefst bij lokale ondernemers (minder kilometers);
- Verbinding maken met ondernemers om samen te werken aan een duurzame economie;
- Via buurten en wijken komen tot meer “deeleconomie”. Er zijn allerlei concepten mogelijk, zodat mensen niet hoeven kopen, maar kunnen lenen, doorgeven of huren. Er lopen al verschillende initiatieven met deelauto’s (snappcar, greenwheels en mywheels), uitleen van gereedschap etc.. Deze initiatieven willen we uitbouwen;
- Het Repaircafé, de Weggeefwinkel, de Kringloop, het afvalbrenghstation: met (nog) meer samenwerken kan het hergebruikgehalte nog verder omhoog. Door dit ook duidelijk zichtbaar te maken, wordt het bewustzijn vergroot en het publiek uitgenodigd om dit soort kanalen beter te benutten;
- Een (particulier of coöperatief) Zeister compostbedrijf kan dierlijke mest (maneges), herfstblad, snoeisels, de inhoud van de “groene bak” en ander organisch afval verwerken om het weer in de kringloop te brengen: in de zin van bodemverbetering en energieopwekking;

7) Dat is ook de basis voor het regionaal afvalstoffenplan (2015): de verschuiving van het perspectief “afval” naar het perspectief “grondstoffen” door verdergaand te scheiden en maximaal her te gebruiken.

- Door serviceverlening op herbruikbaar afval te verbeteren (GFT, glas, blik, papier, kunststoffen, etc.) en voor restafval te verminderen, faciliteer je op hergebruik.⁸
- Een sterkere lokale en regionale voedselproductie is essentieel voor een duurzame(re) toekomst: streekproducten via boxen en pakketten kunnen resulteren in minder verpakkingsmateriaal en minder voedselkilometers. Moestuinen, stadslandbouw en streekproducten leveren een tastbare en zichtbare bijdrage aan de circulaire economie.

Levend netwerk van **natuur, landschap en cultuurhistorie**

Een heel belangrijke kernkwaliteit van Zeist is (de kwaliteit van) de groene omgeving. Het gaat daarbij om de kralen natuur, biodiversiteit en water. Groen en natuur hebben een intrinsieke waarde, maar de groene omgeving is ook van belang om letterlijk en figuurlijk op adem te komen: er is een sterke relatie tussen natuur en gezondheid.

Zeistenaren hechten aan hun groene leefomgeving: de bossen van de Heuvelrug, het weidegebied van de Kromme Rijn en de buitenplaatsengordel van de Stichtse Lustwarande op de overgang. Het landschap is altijd een belangrijke motor geweest voor de ontwikkeling van Zeist: denk aan de aanleg van Het Slotcomplex. Wat de geschiedenis in Zeist vervolgens aan groene en landschappelijke kwaliteiten heeft voortgebracht, geeft Zeist haar uitstraling, identiteit en prettige vestigings- en verblijfsklimaat. Zeistenaren zijn daar terecht trots op!

Een voorbeeld van een dilemma op dit vlak is dat mensen een groene omgeving prachtig vinden, maar zelf toch het liefst een onderhoudsarme – vaak bestraaete – tuin hebben.... De (gemeentelijke) groene omgeving vraagt (gemeenschaps-) geld en daarmee staan budgetten onder druk. Echter: als de opbrengst (gezondheid, luchtkwaliteit, welbevinden e.d.) zou worden verwerkt in de berekeningen, dan valt het saldo heel anders uit.

Ons **toekomstbeeld** bij een levend netwerk van natuur, landschap en cultuurhistorie omschrijven we als volgt:

- Een verder herstel van de ecologische relaties en het versterken van de waarden van natuur, landschap en (groene) cultuurhistorie die zo kenmerkend zijn voor Zeist. Zo kunnen toekomstige generaties blijven genieten van wat in het verleden tot stand is gebracht;
- Groen blijft ook in de toekomst de factor die de identiteit, het imago en de aantrekkelijke vestigingsfactor vormt voor Zeist. Dat is uitgangspunt voor onze afwegingen;
- We zien groen – in die traditie – als inspirerende motor voor verdere ontwikkeling, waarbij groen en stedelijke functies elkaar versterken;
- Het groen (en vooral de cultuurhistorische parels) zijn van hoge kwaliteit;
- Kwaliteit en kwantiteit van het water is uitstekend. Het natuurlijke watersysteem is zo ingericht, dat de kweldruk toeneemt en kenmerkende natuurwaarden op de overgang van Heuvelrug naar Kromme Rijngebied weer tot uitdrukking kunnen komen. Dat garandeert ook voldoende grondwater als drinkwater voor de toekomst.

Er is al veel tot stand gebracht, waarop voortgebouwd kan worden: zoals buurtmoestuinen, bewonersvoorzichting over het gescheiden rioolsysteem door de WNZW, vrijwilligers die werken aan het behoud van de unieke bosmierkolonie bij de Laan van Eikenstein en de 'energie-plantage' Kerckebosch (van CCZ).

Als het gaat om **kansen** pakken voor natuur, landschap en cultuurhistorie, gaan we in Zeist aan het werk met de volgende punten:

- Vergroening van het centrum. Dit wordt de komende jaren (2016 en verder) opgepakt in het kader van de uitvoering van de Centrumvisie. Groene cultuurhistorie (Het Slot en de Lustwarande) is daarin een belangrijke potentie en inspiratiebron;
- Uitbouwen van de mogelijkheden om samen met burgers, bedrijven en belangengroepen stappen te zetten in de kwaliteitsverbetering van het groen;
- Toepassen van de "Gedragscode gemeentelijk groenbeheer". Daarmee beheren we binnen de bepalingen van de Flora- en Faunawet. Soms is er zelfs nog meer mogelijk: bijvoorbeeld het optimaliseren van het beheer van gemeentelijke poelen ten behoeve van amfibieën. Dit komt de natuurwaarden van het gemeentelijk groen ten goede;
- We zoeken samenwerking met terreineigenaren over inrichting en beheer van sommige terreinen en van sommige groenelementen, zoals houtwallen, zodat verbeteringen kunnen worden aangebracht in ecologische relaties;

8) In het Regionaal afvalstoffenplan 2015, met de titel "meer grondstoffen, minder restafval" is de doelstelling voor hergebruik gesteld op 65% in 2015 en 75% in 2020. Dat is conform landelijke streefwaarden, maar voor Zeist een hele hoge ambitie. In 2014 was het hergebruikpercentage 56%. De voorgestelde maatregelen leiden waarschijnlijk tot een hergebruikpercentage van 69%.

- Bij ruimtelijke ontwikkelingen nemen we de “Ladder voor duurzame verstedelijking”⁹ als uitgangspunt, zodat ongewenste aantasting van bijzondere kwaliteiten van natuur, landschap en cultuurhistorie voorkomen. Goede voorbeelden zijn het WNF-kantoor en het Gemeentehuis;
- Ruimtelijke plannen worden “natuur- (of groen-) inclusief” ontworpen door aanwezige groene waarden en de omgevingscontext eerst in kaart te brengen en te waarderen. Zo komt alle informatie op tafel om te komen tot een ontwerp dat rekening houdt met de groene waarden en/of tot een afweging van belangen/nut/noodzaak bij ruimtelijke of infrastructurele ontwikkelingen;¹⁰

De folder: ‘Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West)’ met daarin de ecologische verbindingen en de (ontbrekende) stapstenen in het Kromme Rijgebied.

Natuur Verbinden en Behouden tussen De Bilt, Zeist, Bunnik, Odijk en Driebergen

- Beheersviesies voor álle gemeentelijk groen. Voor de bomen wordt er aan ge- werkt. Daarna moet dat ook voor het overage gemeentelijk groen gebeuren;
- Het stedelijk groen wordt al sinds de jaren '90 op natuurvriendelijke wijze beheerd, dus zonder het gebruik van chemische (onkruid-) bestrijdingsmidde- len, behalve bij sportcomplexen. Het is de uitdaging om ook op de sportcomplexen te komen en tot reductie van het gebruik van bestrijdingsmiddelen;
- Ook op het vlak van particulier groen liggen er nog grote kansen. Tuinen maken een aanzienlijk deel van de groene oppervlakte van de gemeente uit. Als bedrijven, burgers en instellingen hun terrein natuurvriendelijk beheren, kan pas echt een levend netwerk van natuur, landschap en cultuurhistorie ontstaan. Vanuit bewustwording en ondersteuning door groene groepen en ge- meente willen we hierin stappen zetten.

Een gezonde leefomgeving en kwaliteit van leven

We zijn allemaal – inwoners, bedrijven en overheid – verantwoordelijk voor een gezonde groene leefomgeving met een hoge milieukwaliteit. We leven in balans met onze omgeving. Groen zien we als kernwaarde.” Gezondheid en kwaliteit van leven draait om de kralen: groen (natuur en biodiversiteit), water, bodem en ondergrond, externe veiligheid, luchtkwaliteit en geluidshinder (mobiliteitskeuzes).

¹¹Doelen op deze vlakken zijn (op korte termijn) minder zichtbaar en voelbaar, maar zijn (op de lange duur) van groot belang voor onze gezondheid en ons welbevinden.

9) De Ladder streeft naar optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden, door een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke en infrastructurele besluiten. Hergebruik van bestaande voorzieningen en/of vastgoed is één van de pijlers.

10) Dit is ook de bedoeling bij GONS (Gebieds Ontwikkeling Nieuwe Stijl). GONS gaat uit van de toegevoegde waarde van het initiatief en het organiseren van draagvlak door de initiatiefnemer, eerder dan van strikte regelgeving. Cruciale factor bij het slagen van deze aanpak is het in kaart brengen van belangen en het bijeenhalen van stakeholders door de initiatiefnemer van een ontwikkeling.

11) Groen houdt water en CO2 (een broeikasgas) vast, zet CO2 om in zuurstof, vangt fijn stof af en zorgt voor een gelijkmatiger temperatuur. Daarnaast blijkt uit vele onderzoeken de gunstige invloed van groen op ons mentale welbevinden. Het terugdringen van de automobiliteit zorgt voor een betere luchtkwaliteit en minder geluidsoverlast.

Eén van de dilemma's is dat gewenste ruimtelijke en economische ontwikkelingen ten koste kunnen gaan van milieu- en leefomgevingskwaliteit (bijvoorbeeld meer verkeersbewegingen en daardoor afnemende luchtkwaliteit en meer geluidshinder). Door het gesprek hierover aan te gaan, zijn vaak wel (deel)oplossingen mogelijk.

Op gebied van een gezonde leefomgeving en kwaliteit van leven hebben we het volgende toekomstbeeld:

- In Zeist kun je gezond en aangenaam leven. We willen een zó prettige woonomgeving, dat we elke dag het gevoel hebben op vakantie te zijn in Zeist;
- Zeist heeft een prachtige groene omgeving. In het centrum en in wijken en buurten willen we een minder nadrukkelijke aanwezigheid van de auto, met een goede luchtkwaliteit en minder geluids-overlast;
- Mensen wonen waar ze werken en werken waar ze wonen. Het is in Zeist een feest om op de fiets te stappen;
- Een goede bodem- en waterkwaliteit en het voorkomen van milieu-onveilige situaties zijn vanzelfsprekend;
- Overlast van de A28 is minimaal door bij voorkeur een overkapping ter hoogte van Vollenhove, met volop benutting van de constructie voor energieopwekking en invulling met ruimtelijke functies.

Het Platform Stadslandbouw Zeist spant zich in om voedselteelt in en rond Zeist mogelijk te maken. Het stimuleert gezamenlijke (moes-) tuinen en gezamenlijk inkopen van streekproducten. "Ga Groen!" is hun devies. Van grote moestuin tot moestuinbak: voedselproductie dicht bij de mensen brengen is het doel.

Er zijn genoeg **kansen** die we kunnen pakken, om dit toekomstbeeld werkelijkheid te laten worden:

- De nieuwe Omgevingswet (2018) streeft naar een integratie van Ruimtelijke Ontwikkeling en Milieu. De gemeente krijgt hierin meer ruimte om op basis van eigen beleid ambities te formuleren: ook voor de leefomgevings- en milieukwaliteit. De indeling in gebiedstypen op basis van Milieukwaliteitsprofielen, zoals in het Milieubeleidsplan 2008 – 2011 is toegepast, biedt hiervoor goede aanknopingspunten;
- De participatiesamenleving, die zich nog volop aan het ontwikkelen is, biedt volop kansen door het sluiten van coalities en samenwerkingsverbanden om tot een meer duurzame en gezonde leefstijl te komen. Zo wordt de expertise die in de samenleving aanwezig is volop benut;
- De ligging in de stedelijke agglomeratie biedt volop mogelijkheden voor ondernemende boeren om tot directe (biologische) teelt voor de markt over te gaan. Directe vermarkting is gunstig voor het inkomen, vermindert de voedselkilometers en kan daarnaast een bijdrage leveren aan een meer gezonde voedingsstijl. Boeren dragen zo ook nog bij aan een vitaal platteland, waar het ook voor "stedelingen" goed toeven is. Aandachtspunt is de draagkracht van en de inpassing in het landschap;
- Door fietsen hoog op de agenda te zetten en tot een vanzelfsprekende keuze te maken, worden mensen verleid tot fietsen. Goede (stallings-)voorzieningen, mooie groene routes, efficiënte verbindingen¹² en dergelijke leiden daarbij tot meer fietsgebruik;
- Een omslag van autodenken en -doen naar fietsen, OV en autodelen, volgens de Ladder van Verdaas¹³, kan aanzienlijk schelen qua luchtverontreiniging en geluid. Hiervoor is een ketenbenadering van de vervoersvraag nodig.

Goede stalling, zoals bij de bushalte langs de Utrechtseweg bij het Herman Jordanlyceum, zorgen ervoor dat mensen eerder kiezen voor OV en fiets, in plaats van voor de auto.

Met deze Brede Milieuvisie hebben we een richting, een stip op de horizon. In delen van de samenleving – de koplopers – is er veel ambitie en energie om stappen te zetten op weg naar die stip op de horizon! Op het gebied van 'klimaat en energie' en 'groen en landschap' zijn al succesvolle initiatieven gaande. Die dienen als basis voor méér. Voor 'circulaire economie' en 'gezonde leefomgeving en kwaliteit van leven' zijn nog stappen nodig. Koplopers zorgen daarbij voor "kringen in de vijver" en zijn zo andere partijen tot voorbeeld om ook in beweging te komen. We zien deze Brede Milieuvisie als een uitnodiging tot het vormen van coalities. Daarin faciliteren we als gemeente en voeren we – als daar om wordt gevraagd – de regie. Het uitvoeren van de wettelijke milieutaken blijft uiteraard de verantwoordelijkheid

12)Zie ook de publicatie "Nederland Fietsland" van de Rijksadviseur voor Infra en Stad.

13)De Ladder van Verdaas is er op gericht om verkeersoplossingen af te wegen en vooral om te bekijken hoe het aanleggen of uitbreiden van infrastructuur zo veel mogelijk uitgesteld of beperkt kan worden door het toepassen van andere oplossingen. De uitbreiding van infrastructuur is de laatste stap op de Ladder van Verdaas. Mogelijke oplossingen kunnen eerst gevonden worden in de ruimtelijke ordening, prijsbeleid, mobiliteitsmanagement of optimalisatie van het openbaar vervoer. Pas als al deze opties onvoldoende soelaas bieden, kan uitbreiding van infrastructuur overwogen worden.

van de gemeente Zeist. Evenals het (mogelijk) maken van goede afwegingen en het slim inzetten van financiële middelen, in overleg met de samenleving.

Samen aan het werk

De stip op de horizon en partijen die aan het werk willen, is de start voor de uitvoering: nu begint het werk pas echt! Het perspectief in de Brede Milieuvisie gaat verder dan "alleen maar" milieutaken, zoals we die gewend waren te verwerken in het jaarlijkse Milieu Uitvoeringsprogramma: het is veel integraler. Nieuw is ook dat we veel meer samen met de samenleving de schouders onder de uitvoering gaan zetten. Het gaat immers om de optelsom van de keuzes in gedrag van iedere partij en elk individu.

Partijen die als koplopers al een tijd aan het werk zijn, zijn onder andere:

- Bewonersverenigingen
- Wattsnext
- Samenwerkingsverband Energie Zeist
- Stichting Beter Zeist
- Stichting Milieuzorg Zeist
- Werkgroep Natuurlijk Zeist West
- Kringloop Zeist
- Weggeefwinkel
- Repaircafé
- Ondernemers (MVO)
- Gemeente Zeist
- Platform Stadslandbouw Zeist
- ODRU
- Individuele bewoners
- en hun netwerken

4 De schouders eronder: van ambitie naar uitvoeringsplan

Vorm voor het programmeren van de uitvoering

Op dit moment werken we samen met inwoners en organisaties aan een uitvoeringsplan om het gezamenlijke toekomstbeeld en de kansen om te zetten in concrete acties. De gemeente en de ODRU faciliteren dit proces. Een deel van de groep die heeft meegewerkt aan het opstellen van de Brede Milieuvisie, denkt en doet met ons mee. De uitdaging is andere partijen daarbij aan te laten sluiten, zodat de koplopergroep een bredere basis vindt en de rest van Zeist aanhaakt.

Financiën

Wie kan wat doen, over welke termijnen hebben we het, maar ook: welke budgetten zijn er beschikbaar? Uiteraard het budget voor bovenwettelijke milieutaken (€ 75.000,- op jaarbasis). Maar omdat de Brede Milieuvisie een integraal karakter heeft, gaat het ook om de wijze van besteding van budgetten voor afval, mobiliteit, investeringen op het gebied van ruimtelijke ontwikkelingen, budgetten voor verduurzaming van vastgoed, zoeken naar subsidiemogelijkheden, het instellen of gebruik maken van 'revolverende fondsen', cofinanciering en dergelijke. Ook dit punt verdient nadere uitwerking en krijgt een plek in het uitvoeringsplan.

Monitoren en delen/storytelling

In het uitvoeringsplan is ook aandacht voor het meten van resultaten en het delen van successen, zodat via 'good practices' meer mensen/partijen in de buurten enthousiast worden. Hoe deel je die successen, hoe zorg je dat initiatieven voor iedereen "kenbaar" zijn? Hoe verbind je partijen met een vraag aan partijen met een aanbod? Denk bijvoorbeeld aan het delen van spullen in het kader van circulaire economie. Of aan een totaalaanbod voor energiebesparing en/of energieopwekking, inclusief het behaalde resultaat of rendement: mogelijk met wedstrijdement. Sociale media bieden daarvoor een kanaal, maar dat vraagt sturing en beheer. We gaan hier invulling aan geven.

Uitvoeringsprojecten

Tijdens de avonden zijn voor de verschillende pijlers heel veel mogelijke maatregelen genoemd: activiteiten en partijen die een rol kunnen en willen spelen in die activiteiten. Er was volop inspiratie! Al deze suggesties dienen als startpunt voor het opstellen van het uitvoeringsplan met partijen in de samenleving. Suggesties hiervoor zijn terug te vinden in het bijlagenboek.